Ulkoministeriö NEUVOSTORAPORTTI UM2022-00785

KPO-10 Vaaranmaa Pasi-Heikki

24.06.2022
JjulkinEN

Asia
Ulkoasiainneuvosto kauppaministerikokoonpanossa (FAC Trade) WTO-ministerikokouksen yhteydessä

Kokous
12.06.2022 - 15.06.2022

EU:n ulkoasiainneuvosto kokoontui kauppaministerikokoonpanossa kahdesti WTO:n 12. ministerikokouksen yhteydessä, avajaispäivänä 12.6. ja kaavailtuna päätöspäivänä 15.6. Itse ministerikokous kuitenkin jatkui 17.6. aamuyölle, ja EU:n ministerikokousta koskevat päätelmät sekä päätös EU:n puolesta hyväksyttävistä teksteistä hyväksyttiin kirjallisessa menettelyssä 17.6. aamusta.

WTO-ministerikokouksesta on raportoitu erikseen. Neuvostoraportti käsittelee EU-ministerikokousta Genevessä.

Suomea kokouksissa edusti virkamiesvaltuuskunta.

EU:n ulkoasiainneuvosto kokoontui kauppaministerikokoonpanossa kahdesti WTO:n 12. ministerikokouksen yhteydessä, avajaispäivänä 12.6. ja kaavailtuna päätöspäivänä 15.6. Itse ministerikokous kuitenkin jatkui 17.6. aamuyölle, ja EU:n ministerikokousta koskevat päätelmät sekä päätös EU:n puolesta hyväksyttävistä teksteistä hyväksyttiin kirjallisessa menettelyssä 17.6. aamusta. Suomea kokouksissa edusti virkamiesvaltuuskunta.

12.6.2022 kokous

Ministerikokouksen alla järjestetty kokous oli lyhyt. Siinä kuultiin kauppakomissaari Dombrovskisin katsaus neuvottelutilanteeseen.

Dombrovskisin mukaan EU oli osoittanut ministerikokouksen valmisteluissa johtajuutta kaikissa neuvotteluteemoissa (WTO:n uudistaminen, maatalousneuvottelut, ruokaturvajulkilausuma, Maailman ruokaohjelman (WFP) ruokahankintoja koskeva päätös, kauppa ja terveys –julkilausuma, päätös TRIPS-erivapaudesta, kalastustukineuvottelut sekä sähköisen kaupan tullimoratorio).

EU:n näkökulmasta tilanne WTO:n uudistusta, ml. riitojenratkaisujärjestelmän palauttaminen, koskevissa keskusteluissa oli laajaa yhteisymmärrystä jäsenkunnan kesken, Dombrovskis toivoi tästä päästävän sopuun kokousjakson alkuvaiheessa. Joistain kirjauksista oli erimielisyyttä osalla WTO-jäsenistä.

Ruokaturvasta tarvitaan nykyisessä tilanteessa julkilausuma, samoin pyritään saamaan päätös WFP:n ruokahankintojen vapauttamisesta vientirajoituksilta. Teemoilla on yhteys maatalouteen, mutta EU:n oli tarkoitus välttää niiden kytköksiä kiistanalaisempiin aiheisiin.

Kalastustuissa käsillä oleva teksti oli hyvä pohja lopulliselle sovulle. Erityis- ja erilliskohtelun kysymykset olivat ratkaisematta. Yksi jäsen oli lähtenyt neuvotteluihin maksimalistisin vaatein, ja kytkemässä lopputuloksen elintarvikkeiden julkisiin varastohankintoihin ruokaturvan tarpeisiin (PSH). Erityis- ja erilliskohtelun auki olevat parametrit koskivat velvoitteiden vähimmäisrajaa (de minimis), rannikkokalastusta, siirtymäkausia, jäsenen jättäytymistä erityis- ja erilliskohtelun ulkopuolelle sekä pakkotyötä. Polttoainetukia koskeva teksti oli EU:n hyväksyttävissä. Kalastustukisopimusta tulee arvioida sen mukaan, miten se tukee kestävää kalastusta ja uhanalaisten kalakantojen elpymistä. Kauppa ja terveys –julkilausumassa on läpinäkyvyyttä ja vientirajoituksista pidättymistä koskevia ei-sitovia tavoitteita, Covid-rokotteiden TRIPS-erivapautta koskeva teksti myötäilee nelikannassa (EU, USA, Intia, Etelä-Afrikka) saavutettua sopua.

EU tulisi pyrkimään sähköisten toimitusten tullivapautta koskevan päätöksen jatkoon. Kiina oli liittynyt päätösehdotuksen kanssasuosittajiin. Intia, Etelä-Afrikka ja Indonesia olivat vastahangassa. Mikäli moratorio ei jatkuisi, sähköisen kaupan työohjelmaa ei myöskään jatkettaisi.

Dombrovskis tiedotti EU:n **Ukrainan hyväksi järjestämästä solidaarisuustapaamisesta** WTO:lla sunnuntai-iltapäivänä, jonne odotettiin 56 ministeriä (puolet joukosta EU-maista). Tavoite oli vielä saada lisää ministereitä paikalle, mutta heidän saamisensa riippui siitä, minkä sävyinen tiedote tapaamisen yhteydessä oli tarkoitus julkistaa. Mitä kriittisempi tiedote, sitä todennäköisempää oli, että osa WTO-jäsenistä jäisi pois. Ukrainalle oli tarkoitus osoittaa suosiota seisaallaan sen ministerikokouspuheenvuoron jälkeen, vastaavasti Venäjän puheenvuoron ajaksi EU kaavailtiin, että jäsenmaat jättäisivät paikkansa huomaamattomasti vähän sitä ennen.

EU:n kahdenvälisissä tapaamisissa oli tarkoitus painottaa, että EU tavoitteli ministerikokouksesta uskottavaa pakettia, jonka elementit olisivat WTO:n uudistaminen, ruokaturva, pandemiavaste, sähköisen kaupan moratorion jatko. Kalastustukien osalta oli mahdollisuus sopimukseen. EU:lla oli joustavuutta esim. AKT-maiden ja pienten kalastusvaltioiden erityis- ja erilliskohtelulle, mutta sääntöjen tuli koskea isoja kalastusvaltioita, ml. kehitysmaista. Ruokaturvan osalta tullaan viestimään, että ongelmat johtuvat Venäjän sodasta. Venäjä sitä vastoin pyrkii viestimään valheellista tietoa omista lähtökohdistaan.

Maatalouskomissaari Wojciechowski selosti maatalouskeskustelujen yksityiskohtia. Keskeistä olivat ruokaturvajulistus ja WFP-päätös. Työohjelmassa olivat transparenssi ja kauppaa vääristävä kotimainen tuki, PSH, markkinoillepääsy. EU:n näkökulmasta pöydällä ei ollut herkkiä kysymyksiä, vaan työohjelma voitiin hyväksyä osana EU:n toivomaa laajempaa pakettia. Oli mahdollista, että tekstit lähtisivät purkautumaan. Wojciechowskin mielestä EU oli maatalousasioissa tällä kertaa sillanrakentaja.

Ruokaturvajulkilausuma on hyvä yritys monenväliseksi tulokseksi. EU haluaisi vahvempaa sitoumusta vientirajoitusten oikeutettavuuteen ja WTO-sääntöjen kunnioittamiseen liittyen, mikä saattaa olla vaikeaa. Toistaiseksi ruokaturvajulkilausumassa ei ole viittauksia Venäjän aggressioon. EU yrittää saada tukea sille, mutta eriävät näkemykset huomioiden se voi olla vaikeaa. EU:n sanktioita kritisoivia viestejä täytyy vastustaa yhdessä samanmielisten kanssa.

WFP-päätöksestä voitaisiin pyrkiä saamaan myös useanvälinen, tai sitten monenvälinen päätös, josta jäsenet voisivat ilmoituksellaan irrottautua (opt-out).

Dombrovskis totesi, että EU:n tuli olla valmis erilaisiin lopputulosvaihtoehtoihin. Niihin kuului myös ministerikokouksen epäonnistuminen.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa tuettiin komission linjaa ja pyrkimystä pakettiratkaisuun. Erityisesti puheenvuoroissa korostuivat tarpeet WTO:n uudistamisprosessin käynnistämisestä, ml.

riitojenratkaisun palauttaminen. Kalastustukisopimus ja sähköisen kaupan tullimoratorion jatko saivat vahvaa tukea. Osa jäsenistä painotti pakettiratkaisun tärkeyttä erityisesti suhteessa TRIPS-erivapauteen. Nykyisessä tekstissä oli vielä ongelmia. Ukraina-solidaarisuustapahtumaa tuettiin, samoin selkeää viestintää Venäjän aggression vaikutuksista esim. ruokaturvaan. Jäsenmaat painottivat viestinnän tärkeyttä.

Suomen puheenvuorossa todettiin, että MC12:n onnistuminen oli tärkeää WTO:n relevanssin kannalta. Tarvittiin konkreettisia tuloksia kalastustuista, terveydestä, maataloudesta ja WTO:n uudistamisesta. FI tuki kauppa ja terveys –tavoitteita. Oli tärkeää käynnistää WTO:ssa kauppaa ja ympäristöllistä kestävyyttä koskevat keskustelut ja pyrkiä tuloksiin MC13 mennessä. Sähköisen kaupan tullimoratorion jatko oli niin ikään Suomelle tärkeää.

Dombrovskis totesi vastauspuheenvuorossaan, että kauppa ja terveys –julkilausuma oli varmasti vähemmän kunnianhimoinen kuin EU olisi kaivannut, mutta tekstin avaamisessa oli riskinä, että sinne tulisi takaisin elementtejä, joita EU ei halunnut, esim. automatiikkaa erivapauden suhteen seuraavien pandemioiden yhteydessä. Dombrovskis vahvisti, että EU pyrkii tasapainoiseen pakettiratkaisuun, jossa elementtejä olisivat WTO:n uudistaminen (ja MC13 aikarajana riitojenratkaisun palauttamisen suhteen), ruokaturvajulkilausuma (+ WFP), sähköisen kaupan moratorion jatko minimissään, kalastustukisopimus olisi samoin hyvä saavutus.

Kokouksen yhteydessä hyväksyttiin EU:n **neuvoston päätelmät ministerikokouksen alkaessa** (9912/22).

15.6.2022 kokous

Ulkoasiainneuvosto kokoontui kauppaministerikokouksessa Genevessä toistamiseen 15.6. Kokousta oli alun pitäen kaavailtu WTO-ministerikokouksen päätöspäiväksi neuvoston päätelmien ja päätöksen EU:n puolesta hyväksyttävien ministerikokouspäätösten hyväksymiseksi, mutta neuvottelutilanne oli tuolloin keskeneräinen, ja WTO:lla oli jo tehty päätös ministerikokouksen jatkamisesta seuraavaan päivään. (Ministerikokous jatkui lopulta aina 17.6. aamuyöhön, jolloin tulokset lopulta saatiin valmiiksi.)

Dombrovskis totesi, että ministerikokouksen jatkamisella pyrittiin saamaan tuloksia.

Loppuasiakirjaneuvotteluissa auki oleva kysymys oli **WTO:n uudistamista** koskevassa kirjauksessa yleisneuvoston rooli. Dombrovskis oli luottavainen, että siitä löydettäisiin sopu.

Kalastustuissa yksi jäsen vaati edelleen EU:n ja monien muiden jäsenten näkökulmasta mahdottomia. AKT-maat olivat kiinnostuneita erityisesti de minimis –pykälästä, vaikuttivat olevan valmiita hyväksymään tekstin vähäisin muutoksin. EU voisi hyväksyä erityis- ja erilliskohtelun osalta 7 + 2 vuotta, 0,8 % de minimis –rajan ja 12 merimailin rannikkokalastusaluepoikkeuksen. Sopu jättäisi silti tiettyjä asioita auki. Yksi vaihtoehto oli pelkkä ns. IUU-kalastuksen tukien kielto.

TRIPS-erivapauden suhteen Dombrovskis arveli saatavan tekstin, joka olisi lähellä alkuperäistä nelikannan tekstiä. Kauppa ja terveys –**julkilausuman** kanssa tultaisiin pääsemään eteenpäin.

Sähköisen kaupan **moratorion jatkoa** vastustettiin edelleen muutaman jäsenen toimesta. Komission tulkinta oli, että moratorion jatkosta voitiin edelleen neuvotella, riippuen tuloksista muilla neuvottelualueilla.

Wojciechowski kävi läpi maatalousneuvotteluja. Maataloustuottajat olivat kriittisiä PSH:n suhteen. Edes viittaus loppuasiakirjassa ei vaikuttanut mahdolliselta. Ruokaturvajulkilausumaa ja WFP-tekstiä

vastusti enää yksi maa. EU pyrkii pelastamaan molemmat tekstit. EU:n rakentava asenne oli Wojciechowskin mukaan noteerattu muiden jäsenten toimesta.

Jäsenmaat toivoivat edelleen pakettiratkaisua. Pohdittiin neuvottelutaktiikkaa ja viestintää. Osa katsoi, että pelkästään TRIPS ja ruokaturva eivät olisi riittäviä tulokseksi, tarvittiin enemmän, erityisesti sitoumus WTO:n uudistustyöhön. Reformi oli esillä monissa puheenvuoroissa, samoin sähköisen kaupan tullimoratorio. Kalastustukisopimusta – tai vähintään nykyisen tekstin stabilointia – kannatettiin. Komission neuvottelutyötä kiiteltiin.

FI puheenvuorossa tuettiin yleisiä huomioita ja pohdittiin sähköisen kaupan moratorion jatkoon liittyvää neuvottelutaktiikkaa.

Dombrovskis totesi, että jäsenmaiden näkemykset paketista olivat yhteneväisiä. WTO-reformitekstin suhteen Dombrovskis oli suhteellisen optimistinen, samoin ruokaturvan ja WFP-päätöksen sekä kauppa ja terveys –julkilausuman suhteen. TRIPS-erivapaudessa EU tulee painottamaan nelikannan tekstimuotoiluja. Sähköisen kaupan moratorion jatkoon komissio lupasi panostaa. Dombrovskis myönsi, että viestintästrategiaa oli tärkeää miettiä. Wojciechowski painotti EU:n olleen viestinnässään selkeä Venäjän roolista ruokakriisissä. Wojciechowski piti sunnuntain Ukraina-tilaisuutta onnistuneena.

Pj-maa totesi, että neuvoston päätelmiä ministerikokouksen päätteeksi ja päätöstä EU:n puolesta hyväksyttävistä kokoustuloksista jouduttaisiin muokkaamaan neuvottelujen valossa.

Molemmat (päätelmät (ST 9917/1/22 REV 1) ja päätös (ST 9157/1/22 REV 1) hyväksyttiin **kirjallisessa menettelyssä** 17.6. aamulla, kun ministerikokous saatiin päätökseen.

Suomen edustajat

Similä, Vaaranmaa (UM), Schulman (MMM), Kauppi, Vitie, Keitanen, Peltonen, Rautvuori (GEN), Koskela (EUE)

Asiakirjat

Tarvittaessa keskeisimpien kokouksessa käsiteltyjen asiakirjojen nimi ja viitenumero

Liitteet

Viite

Asiasanat	kalastus, maatalous, sähköinen kaupankäynti, WTO ministerikokous, TRIPs
Hoitaa	**LVM, MMM, OM, TEM, UM**
Tiedoksi	ALR, EUE, OKM, STM, TULLI, VM, VNK, VTV, YM